

Επιτέλους Αυτοδιοίκηση

Ισχυροί Δήμοι. Κάθε μέρα, δίπλα στον πολίτη

ΕΤΗΣΙΟ ΤΑΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Αλεξανδρούπολη 6-8 Νοεμβρίου 2025

Θέσεις

Επιτροπής Συγχρηματοδοτούμενων Προγραμμάτων

Όπως γνωρίζετε, την περίοδο αυτή τρέχουν αρκετά συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα όπως το ΕΣΠΑ 2021–2027, το Στρατηγικό Σχέδιο για την Κοινή Αγροτική Πολιτική (ΣΣΚΑΠ), το Πρόγραμμα «Ελλάδα 2.0» στο πλαίσιο του Μηχανισμού Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (NextGeneration EU), Ευρωπαϊκά Ανταγωνιστικά Προγράμματα (είναι τα προγράμματα HORIZON, INTEREG, CERV κλπ). Παράλληλα τρέχουν οι χρηματοδοτήσεις από Εθνικούς Πόρους, όπως το Πρόγραμμα «Αντώνης Τρίτσης» και το Φιλόδημος II, το Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης (ΕΠΑ), οι χρηματοδοτήσεις του Πράσινου Ταμείου, το Πρόγραμμα «Μαριέττα Γιαννάκου» κλπ.

Εκτιμούμε ότι είναι απολύτως αναγκαία η αξιοποίηση από την Τοπική Αυτοδιοίκηση όλων των Εθνικών και Κοινοτικών χρηματοδοτικών προγραμμάτων (ΕΣΠΑ 2021–2027, Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης – Ε.Π.Α. κλπ).

Για το λόγο αυτό είναι απαραίτητο να διαμορφώσουμε το πλαίσιο συνεργασίας σχετικά με τον τρόπο συνεργασίας των ΠΕΔ με τις διαχειριστικές αρχές, ώστε αυτό να γίνει σωστά και αποτελεσματικά, σε όλα τα προγράμματα.

Θα ήταν χρήσιμο να αξιολογήσουμε πώς εξελίχθηκε αυτή η συνεργασία και ειδικότερα η λειτουργία της Περιφερειακής Επιτροπής Αναπτυξιακού Σχεδιασμού (ΠΕΑΣ) που είναι ίσως και το μόνο θεσμικό εργαλείο για τον αναπτυξιακό προγραμματισμό σε περιφερειακό επίπεδο καθώς και η συνεργασία των ΠΕΔ και της ΚΕΔΕ με τις Ειδικές Υπηρεσίες Διαχείρισης των Προγραμμάτων στο πλαίσιο της εξειδίκευσης και του προγραμματισμού των προσκλήσεων.

Σύμφωνα με τα στοιχεία που παρουσίασε η Ε.Ε.Τ.ΑΑ. και το ΙΤΑ η μέχρι τώρα η συμμετοχή των Δήμων είναι πολύ μικρή και αφορά κυρίως σε επανεντάξεις έργων από την προηγούμενη προγραμματική περίοδο. Είμαστε στο τέλος του 2025 και στην πραγματικότητα δεν έχουν ξεκινήσει οι προσκλήσεις για βασικές δράσεις όπως τα στερεά απόβλητα, τα λύματα, τα ύδατα, για την ένταξη νέων έργων, με κίνδυνο να μην αξιοποιηθούν οι διαθέσιμοι πόροι.

Από τα εν λόγω στοιχεία προκύπτει ότι η συμμετοχή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης κυμαίνεται σε χαμηλά επίπεδα και πρέπει να αυξήσουμε την συμμετοχή της ιδίως στο ΕΣΠΑ 2021–2027.

Τα κρίσιμα θέματα της τρέχουσας περιόδου είναι τα ακόλουθα.

ΕΣΠΑ 2021-2027

Όπως ανέφερα, ήδη βρισκόμαστε στο τέλος του 2025 και στην πραγματικότητα δεν έχουν ξεκινήσει οι προσκλήσεις για την ένταξη νέων έργων για το ΕΣΠΑ 2021 - 2027 με κίνδυνο τη μη αξιοποίηση των πόρων. Είναι αναγκαίες οι ακόλουθες ενέργειες.

Πρώτον : Η ενεργοποίηση του Προγράμματος «Τεχνική Βοήθεια Υποστήριξης Δικαιούχων» στην οποία, σύμφωνα με τη μέχρι σήμερα ενημέρωσή μας για τον Οδικό χάρτη του Προγράμματος, οι τομείς που έχουν προκριθεί για ενίσχυση και ενδιαφέρουν την Τοπική Αυτοδιοίκηση: είναι η διαχείριση των Στερεών Αποβλήτων (ΦοΔΣΑ & Δήμοι), η διαχείριση των Αστικών Λυμάτων και του Πόσιμου Νερού (ΔΕΥΑ & Δήμοι) και η υλοποίηση των Ολοκληρωμένων Χωρικών Στρατηγικών (Χωρικές Αρχές – Δήμοι).

Οι βασικοί άξονες δράσεων που προτείνονται για την ανάπτυξη των ικανοτήτων των δικαιούχων, στο πλαίσιο του Οδικού χάρτη είναι: η ενίσχυσή τους με το κατάλληλο ανθρώπινο δυναμικό, η εκπαίδευση / κατάρτιση του υφιστάμενου ανθρώπινου δυναμικού των φορέων, η εκπόνηση οδηγών, προτύπων κλπ και η συγκρότηση και λειτουργία ενός Κεντρικού συστήματος υποστήριξης (helpdesk) των ωφελουμένων.

Για το σκοπό αυτό προτείνουμε τα ακόλουθα:

- Να συμμετέχει η ΚΕΔΕ και οι συλλογικοί φορείς της (ΕΔΕΥΑ, δίκτυο ΦοΔΣΑ) στην τελική διαβούλευση του Οδικού χάρτη του Προγράμματος Τεχνικής Βοήθειας και κυρίως στη διαδικασία εκπόνησης του επιχειρησιακού σχεδιασμού, καθώς και στη διοίκηση της εφαρμογής του Προγράμματος.
- Να ληφθεί μέριμνα ώστε, το προσωπικό που θα διατεθεί, μέσω του Προγράμματος, στους φορείς (ΔΕΥΑ, ΦοΔΣΑ, ΠΕΔ), προκειμένου να υποστηρίξει την υλοποίηση των έργων, να παραμείνει σε αυτούς μετά την λήξη της χρηματοδότησης..

Δεύτερον : Η άμεση ενεργοποίηση των δράσεων για τη διαχείριση των Στερεών Αποβλήτων από το Πρόγραμμα «Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή» (ΠΕΚΑ). **Σημειώνω ότι με τις προτεινόμενες μεταρρυθμίσεις σε ΦΟΔΣΑ και κυρίως σε ΔΕΥΑ υπάρχει μεγάλος κίνδυνος μη απορρόφησης των πόρων από τα Συγχρηματοδοτούμενα Προγράμματα**

Τρίτον: Η άμεση ενεργοποίηση των δράσεων που αφορούν τη διαχείριση του ποσίου νερού και των λυμάτων από τα Περιφερειακά Προγράμματα, δεδομένου ότι τα προβλήματα διαχείρισης του ποσίου νερού και των λυμάτων είναι πλέον οξύτατα.

Ειδικά για τον τομέα των υδάτων, να σημειώσω ότι με το Ν. 5037/2023, προβλέπεται ότι η διαπίστωση της διαχειριστικής επάρκειας από τη Ρυθμιστική Αρχή (ΡΑΑΕΥ), μέσω πιστοποίησης βάσει κοινής Υπουργικής Απόφασης (Υ.Α.), αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την ένταξη σε χρηματοδοτικά προγράμματα του τομέα των υδάτων. Στην πράξη, οι μικροί νησιωτικοί δήμοι της χώρας, οι οποίοι δεν διαθέτουν ΔΕΥΑ, ούτε στελεχωμένες τεχνικές υπηρεσίες ή εξειδικευμένο προσωπικό, αδυνατούν εκ των πραγμάτων να συγκροτήσουν το φάκελο πιστοποίησης που απαιτεί η Υ.Α. Επομένως **πρέπει να υπάρξει άμεσα σχετική ρύθμιση, είτε εναλλακτική διαδικασία συμμόρφωσης, για τους μικρούς δήμους και τις ΔΕΥΑ**

Τέλος σημειώνω ότι στο πλαίσιο της αναθεώρησης του ΕΣΠΑ, με βάση τον νέο κανονισμό, θα υπάρχει νέος άξονας με νέες προτεραιότητες: υδάτων, άμυνας, στέγασης, πολιτικής προστασίας, αστικών παρεμβάσεων, (ή και για το σύνολο αυτών), και, επιπλέον, για την κατάρτιση και στήριξη επιχειρήσεων και δεξιοτήτων των εργαζομένων. Η δημιουργία των εν λόγω προτεραιοτήτων θα δώσει στα προγράμματα τις εξής δυνατότητες α) παράταση διάρκειας, έως τις 31/12/2030 β) λήψη επιπλέον προκαταβολής, κ.ά.

Ταμείο Ανάκαμψης – «Ελλάδα 2.0»

Όπως γνωρίζετε το 2026 λήγει το πρόγραμμα Ελλάδα 2.0. Η συμμετοχή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στο «Ελλάδα 2.0» δεν είναι αυτή που θα θέλαμε. Η Τοπική Αυτοδιοίκηση θα αξιοποιήσει περίπου στο 12% - 15% του Προγράμματος. Υπενθυμίζω ότι η ΚΕΔΕ κατέθεσε έγκαιρα της προτάσεις της τον Αύγουστο του 2022 για το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, αλλά δυστυχώς ελήφθησαν ελάχιστα υπόψη.

Παράλληλα έχει ξεκινήσει ο προγραμματισμός και η υλοποίηση νέων Ταμείων όπως:

- το **Κοινωνικό Ταμείο για το Κλίμα**, συνολικού προϋπολογισμού 4,7 δις € με στόχο να συμβάλει σε μια κοινωνικά δίκαιη μετάβαση προς την κλιματική ουδετερότητα αντιμετωπίζοντας τις κοινωνικές επιπτώσεις της συμπερίληψης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου από κτίρια και οδικές μεταφορές εντός του πεδίου εφαρμογής της οδηγίας 2003/87/ΕΚ. Περιλαμβάνονται δράσεις για την Τ.Α. όπως η πιλοτική κατασκευή νέων και η ανακαίνιση υφιστάμενων ακινήτων Δημοσίου/Δήμων σε περιοχές στεγαστικής πίεσης με προορισμό την Κοινωνική

Κατοικία. Ο ρόλος Δήμων θα πρέπει να είναι σημαντικός. Ήδη κάποιοι Δήμοι έχουν αναλάβει πρωτοβουλίες για την κοινωνική κατοικία και για την αξιοποίηση των «Κέντρων Κοινότητας» ως Υπηρεσιών Μιας Στάσης (“one stop shops”) για την ενημέρωση των πολιτών και δράσεις για την “Ανάπτυξη βιώσιμων και προσβάσιμων λύσεων κινητικότητας.

- το **Ταμείο Απανθρακοποίησης Νήσων** συνολικού προϋπολογισμού 1,7 δισ. €, στο οποίο περιλαμβάνονται δράσεις όπως, ηλεκτρικές διασυνδέσεις που θα μειώσουν την εξάρτηση των νησιών από ρυπογόνες μονάδες παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, η ανάπτυξη Υβριδικών Σταθμών ΑΠΕ με μεγάλη αποθήκευση σε μη- διασυνδεδεμένα νησιά, η εγκατάσταση μεγάλων μπαταριών σε νησιά, η υποστήριξη της πράσινης κινητικότητας και της εξηλεκτρισμένης κατανάλωσης, η δημιουργία φραγμάτων πολλαπλού σκοπού σε νησιά.

Αυτό το διάστημα έχει ήδη ξεκινήσει η διαπραγμάτευση για νέα προγραμματική περίοδο 2028-2034. Ο στόχος της Πολιτικής Συνοχής πρέπει να συνεχίσει να είναι η «μείωση των διαφορών μεταξύ των επιπέδων ανάπτυξης των διαφόρων περιοχών και η μείωση της καθυστέρησης των πλέον μειονεκτικών περιοχών», όπως με έμφαση επιτάσσει η Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Οι επενδύσεις της Πολιτικής Συνοχής θα πρέπει να στοχεύουν πρωτίστως στις λιγότερο ανεπτυγμένες και πιο ευάλωτες περιφέρειες της Ε.Ε. Ωστόσο, πρέπει να αναγνωριστεί ότι η ανάπτυξη λειτουργεί ως σύστημα και, για να λειτουργήσει αποτελεσματικά ολόκληρο το σύστημα, όλοι οι μηχανισμοί του πρέπει να είναι λειτουργικοί. Αυτή η ολιστική προοπτική εξασφαλίζει ότι κάθε στοιχείο του αναπτυξιακού συστήματος συμβάλλει στη συνολική λειτουργικότητα και επιτυχία του.

Ειδικότερα, όσον αφορά την Τοπική Αυτοδιοίκηση είναι αναγκαία τα ακόλουθα:

- Να ληφθεί υπόψη η περιφερειακή διάσταση, η ανάγκη μείωσης των περιφερειακών και ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων, η Νησιωτικότητα, η Ορεινότητα και τα ιδιαίτερα αναπτυξιακά προβλήματα των μειονεκτικών περιοχών.

- Απλούστερες διαδικασίες ένταξης των έργων των Δήμων, οι οποίες θα οδηγούν σε σημαντική μείωση του χρόνου της έγκρισης και της εξ αυτής έναρξης και υλοποίησης των παρεμβάσεων.
- Η συμμετοχή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στο Σύστημα Διακυβέρνησης η οποία είναι απαραίτητο να αφορά όλες τις λειτουργίες της Διακυβέρνησης (Προετοιμασία – Σχεδιασμός – Διαχείριση – Υλοποίηση – Παρακολούθηση – Αξιολόγηση) .
- Η δέσμευση συγκεκριμένων χρηματοδοτικών πόρων από τις δράσεις για τους Δήμους της χώρας και την εκχώρησή τους σε ειδικό φορέα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης ή τουλάχιστον συμμετοχή της ΚΕΔΕ στο σχεδιασμό και τη διοίκηση της εφαρμογής των δράσεων αυτών.

Έχοντας υπόψη τις αδυναμίες των Δήμων (έλλειψη εξειδικευμένου προσωπικού, πληροφοριακά συστήματα κλπ) αλλά και τα διαφορετικά επίπεδα οργάνωσης και επιχειρησιακής ικανότητας κατά κατηγορία των Δήμων, είναι αναγκαία η εφαρμογή ενός προγράμματος Τεχνικής Βοήθειας για την ωρίμανση των έργων τους και για την βελτίωση της διοικητικής ικανότητάς τους.

Τέλος, θα ήθελα να υπογραμμίσω ότι το κλειδί για την επιτυχή αξιοποίηση των συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων είναι η αντιμετώπιση του οικονομικού προβλήματος των Δήμων με την αύξηση των Κεντρικών Αυτοτελών Πόρων, η συμπλήρωση της στελέχωσής τους και ένα γενναίο οριζόντιο Πρόγραμμα Τεχνικής Βοήθειας για τη βελτίωση της διοικητικής ικανότητας των Δήμων και των Νομικών Προσώπων τους (περιλαμβανομένων των ΔΕΥΑ και των ΦοΔΣΑ) με την καθοριστική συμμετοχή της ΚΕΔΕ και της ΕΕΤΑΑ στον σχεδιασμό και την εφαρμογή του.